

усвідомлення незнання поглиблює уявлення про природу та антропологічне підґрунтя знання. Саме тому процес гармонізації українського культурно-освітнього простору на мові філософсько-освітнього дискурсу сьогодні означає відповідальність вітчизняної філософії освіти за розуміння та осягнення глибинних «смишлів» самого знання, а її філософсько-методологічних конструктів – вимогам культурного становлення та розвитку людини – і як виконавця, і як носія культури різноманітних видів поведінки та діяльності, і як суб'єкта, здатного самостійно оволодівати новими культурними нормами та цінностями, засобами й способами, і як самостійного творця й користувача культури власного знання.

1. Бех В.П. Смишлогенез як механізм енергоінформаційного формування особистості у дискурсі традицій громадянського суспільства / В.П. Бех, І.Є. Колеснікова // *Нова парадигма*. – 2007. – № 63. – С. 8–18.
2. Клепко С.В. Філософія освіти в європейському контексті / С.В. Клепко. – Полтава: ПОІППО, 2006. – С. 328.

3. Кремень В. Освіта в контексті сучасних соціокультурних змін / Василь Кремень // *Філософія освіти*. – 2008. – №1-2. – С. 15-21.
4. Кримський С.Б. Запити філософських смишлів / С. Кримський – Київ: Вид. Парапан, 2003. – 240 с.
5. Култаєва М.Д. Амбівалентність евристичного потенціалу конструкту «суспільство знань»: резерви і перспективи оновлення змісту сучасної освіти / Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: / [авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, В. Лутай, та ін.] – К.: Педагогічна думка, 2011. – 320 с.
6. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Жан-Франсуа Лиотар; пер. с фр. Н.А. Шматко – М.: Ин-т эксперимент. социологии. СПб.: Алетейя, 1998. – 160с.
7. Огурцов А.П. Образы образования. Западная философия образования. XX век / А.П. Огурцов, В.В. Платонов. – С.Пб.: РХГИ, 2004. – 520 с.
8. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: навч. посіб. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатова, Н.В. Хакімов та ін. – К.:Либідь, 2003. – 432 с.
9. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: / [авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, В. Лутай, та ін.] – К.: Педагогічна думка, 2011. – 320 с.

Олександр Ситник

УДК 340. 116: 37

Перспективи розвитку дослідницьких центрів в українських університетах у контексті Закону «Про вищу освіту» 2014 року

У статті зроблено спробу окреслити окремі перспективні напрямки наукових досліджень у вищих навчальних закладах у світлі Закону «Про вищу освіту» 2014 року. Особлива увага надана розвитку дослідницьких центрів в українських університетах у контексті даного Закону. Створення регіональних дослідницьких центрів при університетах може бути досягнуто насамперед завдяки формуванню відповідної матеріальної та фінансової бази, а також – міждисциплінарному характеру розвитку наукових досліджень, дотриманню сучасних вимог публікації у міжнародних рецензованих і реферованих виданнях, створенню належних разових спеціалізованих вчених рад для захисту дисертацій тощо.

Ключові слова: університет, дослідницький центр, навчальний заклад, українська освіта, професорсько-викладацький склад.

This article attempts to outline some promising areas of research in higher education in the light of the Law "On Higher Education" 2014. Particular attention is paid to the development of research centers in Ukrainian universities in the context of this Law. Establishment of regional research centers at universities can be achieved primarily through the formation of appropriate material and financial base, and complex of scientific research, compliance requirements of modern publications in international peer-reviewed and refereed publications, creation of appropriate single academic councils for defense of dissertations and more.

Key words: university, research center, school, Ukrainian education faculty.

Вітаючи всю українську освітянську та наукову спільноту з підписанням

президентом України Закону «Про вищу освіту», міністр освіти та науки України

С. Квіт відзначив, що в зв'язку з цією подією українська вища освіта пододала пострадянські рецидиви й виявилася в іншій реальності [1]. Цілком очевидно, мала на увазі нова реальність вже не формального «Оболонського» (від так званої іронічної форми назви Болонської системи в українських вишах), а цілком реального входження української освіти та науки в західноєвропейську цивілізовану світову систему координат.

І. Лосев висловив думку, що умови праці професорсько-викладацького складу в Україні є такими, котрі західні вчені та викладачі сприйматимуть як надексплуатацію інтелектуальної праці, бо ніхто там не має 900 годин річного аудиторного навантаження, як українці, що працюють утричі-вчетверо більше, ніж їхні польські чи австрійські колеги, за значно меншу зарплату.

В сучасних умовах про якісне обговорення наукових проблем, про школу мислення взагалі за обставин, коли викладач перетворюється на рахівника-реєстратора виступів і балів не може йти і мови. Нині за граничного навантаження професорів і доцентів наука у вищій школі, за висловом того ж І. Лосева, – це харкання кров'ю, коли у вільний від занять час викладач має фактично виконувати другу й додаткову роботу. Коли дослідник хоче опублікувати статтю в науковому виданні, то має за це платити гроші з власної кишені, що аж ніяк не надихає, враховуючи відносно мізерну зарплату. Українська професура й доцентура не можуть навіть мріяти про те, що в Європі є нормою: про творчі відпустки, про поїздки на конференції до інших університетів у своїй країні й за кордоном (ніхто в Україні цього не забороняє, проте тільки власним коштом), про якісь форми підвищення кваліфікації тощо. У той час, як навіть у несвропейських державах вищі компенсують викладачам витрати на придбання фахової літератури, інтернет тощо. То чи варто дивуватися «блискучій» відсутності наших університетів у європейських і світових топ-списках? [2]. Отже, лише принципова зміна відношення держави до українських вчених в напрямку належного забезпечення гідних умов для наукової роботи може сприяти піднесенню наших університетів до рівня європейських і світових. І саме такий орієнтир має новий Закон «Про вищу освіту».

Зокрема, Закон «Про вищу освіту» 2014 року, середі нього, передбачає розвиток

дослідницьких центрів в українських університетах. Так, відповідно до закону, університетам дозволяється створювати мережі регіональних дослідницьких університетів. У статті 30 – «Дослідницький університет», йдеться: «Національному вищому навчальному закладу, що забезпечує проривний розвиток держави в певних галузях знань за моделлю поєднання освіти, науки та інновацій, сприяє її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, має визнані наукові здобутки, може надаватися статус дослідницького університету [3]. Необхідно наголосити, що нині абсолютна більшість навіть національних університетів в Україні не має відповідного науково-дослідницького забезпечення. Однак, його формування є безальтернативним. І в наших інтересах – якомога швидше, а головне – якісніше.

У даному Законі зазначено, що статус дослідницького університету надається Кабінетом Міністрів України на конкурсних засадах вищому навчальному закладу строком на сім років відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України Положення про дослідницький університет та критеріїв, що включають показники, приведені до кількості науково-педагогічних і наукових працівників вищого навчального закладу.

Надання вищому навчальному закладу статусу дослідницького здійснюється за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у разі відповідності критеріям, встановленим Кабінетом Міністрів України. Встановлення відповідності діяльності дослідницького вищого навчального закладу визначеним критеріям для підтвердження чи позбавлення його такого статусу здійснюється раз на сім років Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Критерії, за якими надається статус дослідницького університету, базуються на таких засадах:

1) розгалужена інфраструктура та матеріально-технічна база, що забезпечують провадження науково-освітньої діяльності на світовому рівні, зокрема визнані наукові школи, центри, лабораторії тощо;

2) міждисциплінарність освіти і науки, потужна фундаментальна складова наукових досліджень, якість яких підтверджена, зокрема, публікаціями у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях;

3) забезпечення високоякісної фахової підготовки докторів наук та здатність впроваджувати і комерціалізувати наукові результати, якість системи підготовки та підвищення кваліфікації наукових кадрів у вищому навчальному закладі;

4) рівень інтеграції у світовий освітньо-науковий простір, зокрема кількість міжнародних проектів, створених об'єктів права інтелектуальної власності, спільних з підприємствами та іноземними вищими навчальними закладами наукових проектів, грантів тощо;

5) місце в національному, галузевих та/або міжнародних рейтингах вищих навчальних закладів;

6) кількість публікацій за показниками визнаних міжнародних наукометричних баз та у міжнародних реферованих виданнях.

5. Дослідницький університет має право:

1) використовувати у своєму найменуванні слово «дослідницький»;

2) отримувати базове фінансування за окремою бюджетною програмою Державного бюджету України на провадження наукової діяльності в обсязі не менш як 25 відсотків коштів, що передбачаються на його утримання, для проведення наукових досліджень, підтримки та розвитку їх матеріально-технічної бази;

3) на конкурсних засадах формувати тематику фундаментальних та прикладних наукових досліджень, науково-технічних розробок і самостійно затверджувати річний тематичний план;

4) формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів;

5) приймати остаточне рішення щодо присвоєння вчених звань;

6) самостійно утворювати разові спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за участю не менше п'яти осіб з відповідним ступенем, двоє з яких працюють в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) [3]. Особливо слід підкреслити значення міждисциплінарності освіти та науки. Адже саме вона здатна забезпечувати комплексність, ґрунтовність і фундаментальність наукових досліджень. І

найбільш перспективними в цьому плані можуть бути дослідницькі центри при університетах. Серед суттєвих показників якості їх роботи мають стати: публікації у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях; кількість публікацій за показниками визнаних міжнародних наукометричних баз й у міжнародних реферованих виданнях; разові спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та доктора наук із залученням фахівців саме із тієї тематики, котрої стосується тема певної дисертації.

При цьому, на думку *першого заступника Міністра освіти та науки І. Совсун*, одним із пріоритетних завдань стає боротьба з плагіатом. Вона має увійти до засобів внутрішнього моніторингу якості навчання. Законопроект передбачає публікацію онлайн усіх наукових дисертацій здобувачів, що стане ефективною протидією не надто порядним і добросовісним науковцям, котрі часто не лише викладають, а й посідають різноманітні владні посади [4].

Зазначена у статті 32 «Принципи діяльності, основні права та обов'язки вищого навчального закладу» теза, стосовно засад діяльності вищого навчального закладу, серед іншого, передбачає: активну видавничу діяльність, насамперед, щодо видання підручників, навчальних посібників і наукових праць на власній поліграфічній базі [3]. Така обставина не лише зможе полегшити наукову діяльність вченим, але й – піднести рівень університету з його дослідницьким і центрами.

І нарешті щодо структурних підрозділів. Відповідно нового Закону «Про вищу освіту» ними у вищому навчальному закладі можуть бути:

1) навчально-науковий інститут – структурний підрозділ університету, академії, інституту, що об'єднує відповідні кафедри, лабораторії, науково-дослідні центри та експериментальні лабораторії, які провадять освітню діяльність і проводять наукові дослідження;

2) наукові, навчально-наукові, науково-дослідні, науково-виробничі та проектні інститути, навчально-науково-виробничі центри (сектори, частини, комплекси тощо), дослідні станції, конструкторські бюро, відділи аспірантури і докторантури, навчально-виробничі комбінати, експериментальні підприємства, клінічні бази закладів медичної освіти,

університетські клініки та лікарні, юридичні клініки, полігони, наукові парки, технопарки, оперні студії, навчальні театри, філармонії, інші підрозділи, що забезпечують практичну підготовку фахівців певних спеціальностей та/або проводять наукові дослідження.

Кафедра – як базовий структурний підрозділ вищого навчального закладу державної (комунальної) форми власності (його філій, інститутів, факультетів), що провадить освітню, методичну та/або наукову діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузевою групою спеціальностей, до складу якого входить не менше п'яти науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менш як три з них мають науковий ступінь або вчене (почесне) звання.

Надзвичайно важливим є те, що згідно Закону «Про вищу освіту» 2014 року, науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники вищого навчального закладу всіх форм власності мають право:

1) на академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;

2) на академічну мобільність для провадження професійної діяльності;

3) на захист професійної честі та гідності;

4) брати участь в управлінні вищим навчальним закладом, у тому числі обирати та бути обраним до вищого органу громадського самоврядування, вченої ради вищого навчального закладу чийого структурного підрозділу;

5) обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу;

6) на забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними актами вищого навчального закладу, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору;

7) безоплатно користуватися бібліотечними, інформаційними ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів вищого навчального закладу;

8) на захист права інтелектуальної власності;

9) на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу на п'ять років;

10) одержувати житло, у тому числі службове, в установленому законодавством порядку;

11) отримувати пільгові довгострокові кредити на будівництво (реконструкцію) і придбання житла в установленому законодавством порядку;

12) брати участь в об'єднаннях громадян;

13) на соціальне та пенсійне забезпечення в установленому законодавством порядку тощо [3]. Безсумнівно є те, що лише неухильне дотримання цих положень може забезпечити повноцінний розвиток науково-дослідницьких центрів при університетах.

Ще одним позитивним чинником у новому Законі стало спрощення процедури нострифікації тобто визнання закордонних наукових ступенів. Це можливо буде робити безпосередньо на місці, де бажає викладати професор, а не в міністерстві, де часом знизують плечима та фактично пропонують пройти повторний захист. Таким чином, на думку І. Совсун, після зміни законодавства українські університети отримають право на остаточне визнання закордонних дипломів та наукових ступенів. Таким чином буде ліквідовано багаторічне наукове гетто [4]. Також це створить умови для здорової конкуренції із закордонними колегами. І не лише у сфері професорсько-викладацької діяльності, а й, що особливо, нагально для українських вчених – в науково-дослідницькій діяльності. Адже давно назріла потреба подолання залишків пострадянських стандартів й анахронізмів, що лише шкодять і стоять на перепоні справжній незаангажованій і неупередженій науковій роботі.

Загалом слід наголосити на тому, що надзвичайно важливо, щоб статус національних і дослідницьких університетів отримувався в прозорому конкурсі, в умовах повноцінної конкуренції. У свою чергу, це створить умови для ефективного й конкурентноздатного розвитку науково-дослідницьких центрів при університетах.

Створення регіональних дослідницьких центрів при університетах може бути досягнуто насамперед завдяки формуванню відповідної матеріальної та фінансової бази, а також – міждисциплінарному характеру розвитку наукових досліджень, дотриманню сучасних вимог публікації у міжнародних рецензованих і реферованих виданнях, створенню належних разових

спеціалізованих вчених рад для захисту дисертацій тощо.

1. Квіт С.П. Порошенко підписав закон «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]: / С. Квіт. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25477096.html>.
2. Лосев І.Як Болонська система стає «Оболонською» [Електронний ресурс]:/ І. Лосев //

2013. – № 21 від 30 травня. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Columns/50/80896>

3. Новий Закон «Про вищу освіту» 2014 року [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
4. Совсун І. [Електронний ресурс]: / І. Совсун // Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/06/17/172250/>.

Тетяна Талько

УДК 101:14(477)

Фемінне в інтерпретаціях українського релігійного нью-ейджу

Стаття є спробою здійснення концептуального аналізу релігійних ньюейджівських уявлень про сутність фемінного і призначення жінки в культурі. В тексті поєднуються два досить одіозних для нашого суспільства культурних явища: нью ейдж і гендер, що саме по собі вже є актуальним. Деконструкція вітчизняної ньюейджівської міфології у поєднанні з гендерним аналізом дала можливість продемонструвати, що основні ідеї західного нью ейджу, які сформувалися на основі нової інтерпретації давніх окультних практик, східного містицизму і переосмислення метафори андрогінності у плані формування нового типу особистості, здатної виходити за межі родової бівалентності людського буття і вільно обирати свою соціальну стать, тобто гендер, знайшли своєрідне відображення в українському релігійному нью ейджі. Репрезентація фемінного у вітчизняних неорелігійних вченнях свідчить, що ми є свідками створення нової міфології, заснованої на еклектичному поєднанні ньюейджівських ідей про людинобожество та андрогінність з традиційними есенціалістськими уявленнями, заснованими на патріархатному розумінні жіночого як наперед визначеного біологічним призначенням жіночої статі.

Ключові слова: релігія, нью ейдж, гендер, деконструкція, фемінне

Article is an attempt of conceptual analysis nyueydzhivskyh religious beliefs about the nature of the feminine and the appointment of women in culture. The text combines two quite odious to our society cultural phenomenon: the New Age and gender, which in itself is important. Deconstruction nyueydzhivskoyi national mythology combined with gender analysis made it possible to demonstrate that the basic ideas of Western New Age that were formed on the basis of a new interpretation of ancient occult practices, and eastern mysticism rethinking metaphors androgyny in terms of a new type of personality that can go beyond the generic human bivalence being and to freely choose their social gender, ie gender, found a kind of religious display in Ukrainian New Age. Representation of the feminine domestic new religious teachings shows that we are witnessing the creation of a new mythology based on an eclectic mix of ideas nyueydzhivskyh lyudynobozhestvo and androhinnist traditional essentialist notions based on patriarhatnomu understanding women as a predefined destination biological female.

Key words: religion, new age, gender, deconstruction, femin

Актуальність дослідження сутності фемінного в інтерпретаціях українського нью ейджу перш за все обумовлена входженням України в європейське культурне коло, що спонукає наше суспільство до сприйняття новітніх явищ західної культури, серед яких особливе місце належить нью ейджу. Це рух, що складається з безлічі різноманітних течій, об'єднаних не так спільністю світоглядних цінностей, як особливим містичним відношенням до життя. Останнє призвело до

появи нових, або відродження давніх містичних вчень і відтворення великої кількості окультних практик, які забезпечують своїм адептам контакти із надприродним і заснуються на уявленні про цілісність реальності і пантеїстичному сприйнятті Абсолюту. Християнські критики зазначають з приводу останнього: «Нью ейдж затирає відмінності між Творцем і створінням. Говориться про Бога, але Він не є особою і не є трансценденцією. Це